

Vì sao việc định nghĩa hành vi số đông đảo hay không có ý nghĩa quan trọng trong luật quốc tế? Và việc nhận định các hành động của Trung Quốc tại Biển Đông là hành vi số đông đảo hay không theo nghĩa của Điều 2(4) Hiến chương Liên Hợp Quốc có tác động như thế nào về mặt pháp lý?

Trong những năm gần đây, căng thẳng trên Biển Đông liên tục gia tăng do các hoạt động xây dựng đảo của Trung Quốc [1] nhằm tạo cơ sở xây dựng một chuỗi các căn cứ quân sự hoàn chỉnh [2]. Các căn cứ quân sự này được trang bị các đường băng, các thiết bị chiến tranh hiện đại, các tên lửa phòng không tầm xa. [3]

Ngày 3 tháng 6 năm 2018, Bộ trưởng quốc phòng ba nước Australia, Nhật Bản và Hoa Kỳ ra thông cáo chung, truy vấn đặt “sự phân định minh bạch” của chính phủ các nước này đối với “việc số đông đảo hay không hoặc công bố công nhận hành động đơn phương nhằm thay đổi nguyên trạng, và việc số đông các thực thể tranh chấp cho mục đích quân sự tại Biển Đông.” [4]

Mới đây, Bộ trưởng Quốc phòng Hoa Kỳ, James Mattis cáo buộc Trung Quốc sử dụng quân đội để “đe dọa và cưỡng bức”, và cảnh báo Trung Quốc sẽ phải gánh chịu hậu quả nếu tiếp tục hành động như vậy. [\[5\]](#)

Cách lựa chọn từ ngữ được biết của Mattis, nhất là từ “cưỡng bức” (coercive), để mô tả hành động của Trung Quốc trong quần đảo Trường Sa không phải là ngẫu nhiên. Ngược lại, mục đích “cưỡng bức” của Trung Quốc là một trong những tiêu chí mà theo đó hành động của một quốc gia có thể bị coi là vi phạm nguyên tắc cấm sử dụng vũ lực trong luật quốc tế, như được quy định trong Điều 2(4) Hiến chương Liên Hợp Quốc. Theo giáo sư Olivier Corten, chuyên gia nghiên cứu về sử dụng vũ lực, ý định cưỡng bức phải ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp rõ ràng của việc “áp đặt lên ý chí của một quốc gia khác” để buộc quốc gia này chấp nhận một hiệp định mới. [\[6\]](#)

Mục đích cưỡng bức trên nên được biết có ý nghĩa trong các tình huống triển khai quân đội và chiếm đóng một lãnh thổ đang bị tranh chấp mà không cần tham chiến, như trong các vụ, vụ Xin Địch chiếm Goa chấp nhượng trong năm 1961 [\[7\]](#), và Nga sáp nhập Crimea năm 2014 [\[8\]](#)

và vụ Các Tiểu Vương quốc Ả Rập Thống nhất triển khai quân đội và chiếm đóng đảo Yemeni của Socotra mà không dùng đến bạo lực năm 2018. [\[9\]](#)

Trong vụ *Bức tường Israel* năm 2004, Tòa án Công lý Quốc tế (ICJ) kết luận việc xây dựng tường an ninh của Israel trong lãnh thổ Palestine chiếm đóng đồng nghĩa với việc chiếm hữu lãnh thổ bằng vũ lực, trái với Điều 2(4) Hiến chương Liên Hợp Quốc. [\[10\]](#)

Mặc dù Israel không định rằng việc xây dựng tường an ninh chỉ mang tính tạm thời, nhưng Tòa ICJ lập luận rằng, “việc xây dựng bức tường đã tạo nên một tình huống “đã rồi” (fait accompli) mà trên cơ sở đó có thể tạo ra một hiệp định vĩnh viễn” - như đã được chứng minh – “có tác động đồng nghĩa với việc sáp nhập lãnh thổ trên thực tế”.

Trong năm 2015, Tòa ICJ đã không ra phán quyết về việc liệu Nicaragua có sđng vđc trong việc gửi quân đến vùng biên tranh chấp với Costa Rica hay không [11], thẩm phán Patrick Robinson đưa ra ý kiến riêng về vấn đề này. Ông cho rằng “không phát súng nào cần phải được bắn, không lo ngại về khí hậu nóng nào cần phải được sđng và không cần phải có người nào bị thiệt mạng trước khi một quốc gia có thể bị kết luận là vi phạm nguyên tắc cấm sđng vđc.”

[12]

Tuy nhiên, thẩm phán cũng lập luận rằng “ý định và mục đích” và các “đng cđ” của quốc gia đi xâm chiếm là một trong những yếu tố liên quan có thể được cân nhắc khi Tòa xem xét liệu việc xâm nhập bất hợp pháp vào khu vực bị tranh chấp có thuộc phạm vi điều chỉnh của điều 2(4) hay không, ngay cả khi đi đầu về trạng không thể xảy ra.

Trong trường hợp trên, “sự hiên diện kéo dài” của các doanh trại và nhân viên quân sự của Nicaragua cùng với việc nước này tiếp tục rút quân khỏi lãnh thổ bị tranh chấp và việc “chưa về khí” vào các máy bay của Costa Rica rõ ràng đã thể hiện mục đích cđng bđc của Nicaragua, cả thể là “sẵn sàng sđng vđc bất cứ khi nào Nicaragua thấy cần thiết”, như một phđng tiđn đđ “thách thức các quyđn chđ quyđn của Costa Rica”. Theo thẩm phán Robinson, hoàn toàn có thể kết luận hành đng của Nicaragua là sđng vđc vi phạm điều 2(4) Hiđn chđng Liên Hợp Quốc.

Vì vậy, dù Trung Quốc có đđm bđo nước này “sđ không sđng vđc đđ gửi quyết các tranh chấp lãnh thổ” [13] thì các hoạt đng cđi tđo đđo và liên tục xây đng cđn cđ quân sự trong các lãnh thổ bị tranh chấp cđng sđ tđo nên một tình thế “viđc đã rđi” (fait accompli) trên thực đđa, đđng thđi ép buộc các bên yếu sách khác chấp nhận một hiđn trđng mđi.

[14]

Điều này rõ ràng là hành đng mđ rđng lãnh thổ bất hợp pháp thông qua sđng vụ lđc trái với luật quốc tế. Bằng cách quân sự hóa các đđo bị tranh chấp, Trung Quốc ép buộc các đđi thể của mình không có lựa chọn nào khác phải chấp nhận hiđn trđng lãnh thổ mđi, nếu không họ sẽ phải đối mặt với một cuộc chiến tranh nhiều lần thể về mặt cđng quđc, có vẻ trí chiến lược trong khu vực.

[15]

Ngay cả sau khi Tòa trọng tài trong vụ Philippines kiện Trung Quốc năm 2016 tuyên bố các yếu sách của Bắc Kinh trên Biđn đđng là vô cđn cđ, Trung Quốc vẫn tiếp tục và tđng bđc mđ rđng lãnh thổ trong khu vực. Theo Giáo sư M. Taylor Fravel, nhà chính trị học hàng đầu, việc sđng vđc của Trung Quốc trong các tranh chấp lãnh thổ “cđt đđ tđ rõ quan đđm cđng rđn của nước này về lãnh thổ và rđn đđ các đđi thể trong tất cả các tranh chấp khác.”

[16]

Cho nên vđđn đđđ đđđt ra là, vì sao viđđc đđđnh nghđđa hành vi sđđ đđđng vđđ đđđc có ý nghđđa quan trđđđng trong luđđt quđđc tđđ? Và viđđc nhđđn đđđnh các hành đđđng cđđa Trung Quđđc tđđi Biđđn đđđng là hành vi sđđ đđđng vđđ đđđc theo nghđđa cđđa đđđđđu 2(4) Hiđđn chđđđng Liên Hđđp Quđđc có tác đđđng nhđđ thđđ nào vđđ mđđt pháp lý?

Thđđ nhđđt, đđđnh giá các hành đđđng cđđa Trung Quđđc trên quđđn đđđo Trđđđng Sa là sđđ đđđng vđđ đđđc theo luđđt quđđc tđđ sđđ mđđ ra khđđ nđđng cho các nđđđc khác thđđc hiđđn vđđ trang tđđ vđđ đđđ đđđi phó vđđi Trung Quđđc. Tuy nhiên, theo đđđđđu 51 Hiđđn chđđđng Liên Hđđp Quđđc, tđđ vđđ chđđ có thđđ đđđđđc coi là chính đđđng khi có tđđn công vđđ trang xđđy ra. Khái niđđm “tđđn công vđđ trang” đđđđđc Tòa ICJ làm rõ trong vđđ *Nicaragua kiđđn Hoa Kđđ*, là mđđt trong “nhđđng hình thđđc sđđ đđđng vđđ đđđc nghiêm trđđng nhđđt” và đđđđđc phân biđđt vđđi “các hình thđđc sđđ đđđng vđđ đđđc khác ít nghiêm trđđng hđđn”.

[17]

Có thđđ nói viđđc sđđ đđđng vđđ đđđc cđđa Trung Quđđc hiđđn vđđn đđđng đđđ quy mô rđđt nhđđ đđđ có thđđ bđđ coi là “tđđn công vđđ trang” theo nghđđa pháp lý. Tuy nhiên viđđc sđđ đđđng vđđ đđđc nhđđ vđđy đđđi là mđđt phđđn cđđa các hành đđđng vđđ trang tđđm tđđn, mà khi đđđn đđđi sđđ đđđn tđđi chuyđđn đđđi lãnh thđđ chiđđn đđđđđc có đđđi cho Trung Quđđc. Vì vđđy, dù các cuđđc triđđn khai quân đđđn đđđ chđđa đđđ nghiêm trđđng đđđ đđđđđc coi là mđđt cuđđc tđđn công vđđ trang, nhđđng khi xem xét mđđt cách tđđng thđđ thì nhđđng hành đđđng này có thđđ bđđ kđđt luđđn là tđđn công vđđ trang theo nghđđa cđđa đđđđđu 51 Hiđđn chđđđng Liên Hđđp Quđđc (thuyđđt “tích đđđy sđđ kiđđn”).

Thđđ hai, nđđu hành đđđng cđđa Trung Quđđc bđđ quy kđđt là sđđ đđđng vđđ đđđc, các bên thđđ ba sđđ có cđđ hđđi thđđc hiđđn các biđđn pháp đđđi khđđng. Hđđu hđđt quđđc gia đđđu đđđng thuđđn rđđng, cđđm sđđ đđđng vđđ đđđc là mđđt nghđđa vđđ *erga omnes* (mđđt nghđđa vđđ trong công pháp quđđc tđđ mà quđđc gia phđđi thđđc hiđđn đđđi vđđi “toàn thđđ cđđng đđđng quđđc tđđ”).

[18] Trong

trđđđđng hđđp xđđy ra vi phđđm nghđđa vđđ

erga omnes

, tđđt cđđ các quđđc gia khác có quyđđn dùng biđđn pháp phi vđđ đđđc đđđ chđđm đđđt vi phđđm, nhđđ thđđ hđđ bđđ xâm phđđm mđđt cách trđđc tđđp bđđi hành vi sđđ đđđng vđđ đđđc trđđđđc đđđ.

Có nhiều ví dụ khác nhau trong thực tiễn cho thấy các quốc gia có thể đáp trả các vi phạm nghĩa vụ *erga omnes* bằng cách sử dụng những biện pháp pháp đái kháng hợp pháp, như: các biện pháp trừng phạt Hoa Kỳ sử dụng đái với Liên Xô cũ vì Hoa Kỳ cho rằng vi phạm Liên Xô đóng quân đái biên giới Ba Lan đã đe dọa hòa bình thế giới

[19]

; các biện pháp trừng phạt

của Cộng đồng châu Âu sử dụng đái với Argentina vì cho rằng Argentina đã xâm lược và trưng quyền đái Falkland, hành đing xâm lược này cộng bố Hội đing Bảo an Liên Hợp Quốc lên án là “vi phạm hòa bình”

[20]

; và các biện pháp trừng phạt của Liên minh châu Âu và Hoa Kỳ đái với Nga vì Nga sáp nhập Crimea và can thiệp vào miền đing Ukraine.

[21]

Theo đái, nếu vi phạm Trung Quốc chiếm đing và đing phđing triđin khai lược lược và trưng trên quyền đái Trđing Sa đđing coi là sử dụng vũ lực chống đái các quốc gia yêu sách khác, và do đái vi phạm nghĩa vụ “*erga omnes*”, thì các nước thế ba dù không bố đnh hợp đing vẫn có thể yêu cầu Trung Quốc thế hiđin trách nhiệm quốc tế của mình. Vi phạm nghĩa vụ *erga omnes* sử cho phép các quốc gia khác ngoài các bên yêu sách trong khu vực Biđin đing (như Việt Nam, Philippines, Malaysia, Brunei và đái Loan) sử đing một loạt các biện pháp trừng phạt đái với Trung Quốc.

Tuy nhiên vẫn còn phải thế xem liệu có quốc gia nào sẵn sàng sử dụng các biện pháp đái phó trên hay không.

Tđin sử Constantinos Yiallourides là thành viên nghiên cứu của Arthur Watts, chuyên nghiên cứu Luật Quốc tế và Tranh chấp Lãnh thế đái Việt Luật Quốc tế và So sánh của Anh quốc (BIICL) và là tác giả chính của nghiên cứu “Sử dụng vũ lực liên quan đing tranh chấp thế quyền lãnh thế” đđing công bố vào tháng Bảy năm 2018. Bài viết đđing đing trên [The Diplomat](#).

Tđng Thế (đch)

Thanh Hội (hiđin đing)

[1] 'South China Sea Images reveal impact on coral of Beijing's military bases', <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2015/sep/17/south-china-sea-images-reveal-impact-on-coral-of-beijings-military-bases>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[2] 'Spratly Islands military bases revealed', <https://www.spatialsource.com.au/gis-data/satellite-images-reveal-completed-military-bases-spratly-islands>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[3] Steven Stashwick, 'China Deploys Long-Range Anti-Ship and Anti-Air Missiles to Spratly Islands For First Time', <https://thediomat.com/2018/05/china-deploys-long-range-anti-ship-and-anti-air-missiles-to-spratly-islands-for-first-time/>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[4] 'Joint Statement - Australia—Japan—United States Defence Ministers Meeting', 3 June 2018

, Australian Government Department of Defence,

<https://www.minister.defence.gov.au/minister/marise-payne/statements/joint-statement-australia-japan-united-states-defence-ministers>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[5] Telegraph Reporters, 'US Defense Secretary Mattis accuses China of 'intimidation and coercion' in South China Sea', <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/06/02/us-defense-secretary-mattis-accuses-china-in-intimidation-coercion/>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[6] Olivier Corten (2012), *The Law Against War The Prohibition on the Use of Force in Contemporary International Law*, Hart Publishing, trang

77.

[7] 'Indian Occupation of Portuguese Territories in India - Invasion of Goa, Daman, and Diu - Incorporation in Indian Union',
,
Keesing's Record of World Events,

<http://web.stanford.edu/group/tomzgroup/pmwiki/uploads/1074-1962-03-KS-a-RCW.pdf>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[8] Jeffrey Mankoff, 'Russia's Latest Land Grab How Putin Won Crimea and Lost Ukraine',
<https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2014-04-17/russias-latest-land-grab>
, truy cập ngày 17/07/2018.

[9] Al Jazeera News (2018), 'UAE forces 'occupy' sea and airports on Yemen's Socotra',
<https://www.aljazeera.com/news/2018/05/uae-forces-occupy-sea-airports-yemen-socotra-180504181423573.html>
, truy cập ngày 17/7/2018.

[10] *Legal Consequences of the Construction of a Wall in The Occupied Palestinian Territory*,
, Advisory Opinion,
9 July 2004,
I.C.J.
Reports 2004, p. 136, trang 5.

[11] Thomas Escritt (2015), 'Nicaragua must compensate Costa Rica for territory violations: court',
<https://www.reuters.com/article/us-costa-rica-nicaragua-court-idUSKBN0TZ2D420151216>
, truy cập ngày 17/07/2018.

[12] *Certain Activities carried out by Nicaragua in the Border Area*, Separate
Opinion
of Judge

Robinson

, 16 December 2015, đoạn 43,

<http://www.ici-cij.org/files/case-related/152/18862.pdf>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[13] 'China 'will not use force' in South China Sea disputes', <https://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-13759253>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[14] Andrew Chubb (2015), 'The South China Sea: Defining the 'Status Quo'', <https://thediplomat.com/2015/06/the-south-china-sea-defining-the-status-quo/>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[15] Brahma Chellaney (2011), 'By camouflaging stealth aggression as defence, China offers a Hobson's choice of suffering territorial loss or facing a costly war', <https://www.thenational.ae/opinion/comment/by-camouflaging-stealth-aggression-as-defence-china-offers-a-hobson-s-choice-of-suffering-territorial-loss-or-facing-a-costly-war-1.742608>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[16] M. Taylor Fravel (2007), 'Power Shifts and Escalation: Explaining China's Use of Force in Territorial Disputes', *International Security*, Vol. 32, Issue 3, Winter 2007/2008, p.44-83.

[17] *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua*, Judgment. I.C.J. Reports 1986, p. 14, đoạn 211,

<http://www.ici-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[18] Jochen A Frowein (2008), 'Obligations erga omnes', in *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, <http://opil.ouplaw.com/abstract/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1400?prd=EPIL>

, truy cập ngày 17/07/2018.

[19] Lee Lescaze (1981), 'Reagan Takes Economic Action Against Poland', *The Washington Post*

,
https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1981/12/24/reagan-takes-economic-action-against-poland/77d14879-cc44-4682-bc3f-5717c70bc845/?noredirect=on&utm_term=.7c307049cb74

, truy cập ngày 17/07/2018.

[20] R.W. Apple JR.(1982), Europeans Ending Argentine Imports In Falkland Crisis, *The New York Times*,

<https://www.nytimes.com/1982/04/11/world/europeans-ending-argentine-imports-in-falkland-crisis.html>

, truy cập ngày 18/07/2018.

[21] 'Ukraine crisis: Russia and sanctions', <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26672800>

, truy cập ngày
17/07/2018.